

Asia: VN/22132/2020

Valtioneuvoston tasa-arvopoliittinen selonteko

Tulevaisuuden tasa-arvokysymykset

- 1. Tavoitteiden asettamiseksi on selonteossa tarkoitus käsitellä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia sekä niiden ennakoitavissa olevia vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Millaisia tulevaisuutta ennakoivia tasa-arvokysymyksiä tai ongelmia mielestänne pitäisi selonteossa painottaa? Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaa ja perustelkaa enintään viisi selkeää kysymystä. Mikäli mahdollista, sijoittakaa ne teemaotsikoiden alle sopivaksi katsomaanne kohtaan. Teema-alueet on esitelty edellä.**

Sivistys, koulutus ja tiede

Onko paikallistasoa koskevaa tasa-arvotietoa, tutkimusta ja kehittämistä riittävästi?

Selonteossa on huomattava oppilaitosten rooli tasa-arvon edistäjänä ja tämän roolin toteuttamiseen tarvittavat voimavarat on varmistettava. Opetus- ja oh-jaushenkilöstön ammatillista ja pedagogista osaamisen kehittymistä on tuettava. Koulutuksessa on jatkossa tarve kiinnittää huomiota tasa-arvon edistä-miseen ja stereotyyppisten sukupuolikäsitysten vähentämiseen. Tasa-arvoisten mahdollisuuksien lisäksi on kiinnitettävä huomiota oppimisvaikeuksista ja heikentyneestä hyvinvoinnista johtuvaan syrjäytymisriskiin, josta on viitteitä, että pojat kärsivät helpommin. Lisäksi Kuntaliitto katsoo, että tasa-arvon edistämiseksi ja syrjäytymisen estämiseksi varhaiskasvatuksen rooli on merkittävä.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että paikallistasoa ja aluetasoa koskevaan tasa-arvotutkimukseen ja kehittämiseen sekä tilastotiedon tuotantoon kiinnitetään erityistä huomiota. Tällä hetkellä paikallistasolla on käytössä paikoin melko vähän tasa-arvoon liittyvää tietoa suunnittelutyön pohjaksi. Kuntien on tällöin kerättävä tietoa itse ilman riittäviä resursseja. Tarve olisi erityisesti vertailutiedolle ja pidemmille aikasarjoille. Kuntaliitto pitää tärkeänä, että tasa-arvoa koskeva tutkimus- ja kyselytieto on kuntien käytössä mahdollisimman avoimesti ja maksutta.

Hyvinvointi, terveys ja elinolot

Miten varmistetaan tasa-arvon toteutuminen ja sosiaalisesti kestävä yhteiskunta myös tuleville sukupolville?

Haavoittuvassa asemassa olevien määrän kasvaessa on entistä tärkeämpää tunnistaa myös syrjäytymisen sukupuolinäkökulmat. Syrjäytyminen on inhi-millisen kriisin ohella suuri taloudellinen haaste yhteiskunnalle. Selonteossa on kiinnitettävä huomiota eri ikäryhmiin kuuluvien naisten ja miesten taloudelliseen ja sosiaaliseen asemaan sekä erityisesti lapsiin ja nuoriin. Myös alueelliset erot on huomioitava.

Selonteossa on hyvä myös hyödyntää YK:n kestävän kehityksen viitekehystä erityisesti sosiaalisen kestävyuden näkökulmasta. Viitekehys nostaa tarkasteluun mm. sukupuolten tasa-arvon ja eriarvoisuuden vähentämisen. Kuntaliitto näkee tärkeänä, että tasa-arvoa tarkastellaan kokonaisuudessaan hyvinvoinnin osalta poikkileikkaavasti ja ilmiöpohjaisesti. Tasa-arvo kytkeytyy moniin eri kokonaisuuksiin, kuten terveyteen ja turvallisuuteen. Tämän vuoksi laaja-alainen yhteistyö myös valtion hallinnon toimijoiden kesken on tärkeää tasa-arvon turvaamiseksi tulevaisuudessa.

Kuntaliitto katsoo myös, että yhteiskunnallisesti merkittävien uudistusten arviointi sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta on välttämätöntä suomalaisen yhteiskunnan demokratian ja hyvinvoinnin kannalta. Kunnille on turvattava voimavarat ja välineet toteuttaa sukupuolivaikutusten arviointia paikallistasolla kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja ongelmia ennaltaehkäisevien päätösten valmistelun tueksi. Myös sukupuolitietoisien budjetoinnin käyttöönotto tulee nähdä selonteossa yhtenä lupaavana välineenä edistää tasa-arvoa.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyn toimenpiteet nostetaan selonteossa esiin. On erityisen tärkeää, että näihin toimenpiteisiin varataan riittävästi resursseja ja niitä toteutetaan ripeästi ja monipuolisesti. Tämä koskee myös väkivallan ehkäisyyn käytettävää moniammatillista työtä, koulutusta sekä maahanmuuttajanaisten ja tyttöjen tukemista sekä sosiaali- ja terveystoimen osaamisen kehittämistä.

Myös digitalisaatiokehityksen osalta on huomioitava tasa-arvonäkökulmat. Yhteiskunnan digitalisoituessa ja palveluiden siirtyessä yhä enemmän sähköisiin kanaviin ja itsepalvelun piiriin, tulee varmistaa että kehitys ei samalla syrjäytä ketään palveluiden, tiedon, päätöksenteon ja vuorovaikutuksen ulkopuolelle heidän ominaisuuksiensa, taitojensa tai esimerkiksi toimintakyvyn vuoksi. Digitalisaatio edellyttää myös yhdenvertaisuutta infrastruktuuriin, sillä esimerkiksi puuttuvat

tai puutteelliset verkkoyhteydet voivat muodostua esteeksi päästä osalliseksi digitalisoitumisen hyödyistä.

Valta ja resurssit

Miten kavennetaan naisten ja miesten edustukseen liittyviä eroja kuntien eri toimielimissä?

Selonteossa on hyvä tuoda monipuolisesti esiin kunnallisten toimielinten sukupuolijakaumaan liittyvät kysymykset (ml. puheenjohtajat). Naisten osuus toimielinten puheenjohtajista on edelleen määrältään miehiä pienempi. Käynnissä olevalla valtuustokaudella kunnanhallitusten puheenjohtajista 39 pro-senttia ja kunnan hallitusten puheenjohtajista 31 prosenttia on naisia. Tältäkin osin on kuitenkin huomioitava kuntien väliset erot. On myös huomattava, että kunnissa on lautakuntien lisäksi runsaasti erilaisia työryhmiä, joiden kokoonpanossa on hyvä huomioida tasa-arvonäkökulma. Olisi tärkeää, että molempien sukupuolten edustus riittävässä määrin huomioitaisiin näissä työryhmissä.

Selonteossa on hyvä kiinnittää huomiota myös naisten ja miesten kiintiösäännöksen toteutumiseen käynnissä olevien uudistusten yhteydessä ja jatkossa sosiaali- ja terveyspalveluista vastaavan toimijan toimielimissä.

Tasa-arvopoliittiset tavoitteet

2. Marinin hallituksen tavoitteena on parantaa kunnianhimoisesti tasa-arvoa yhteiskunnassa ja nostaa Suomi tasa-arvon kärkimaaksi. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen kansalliset pitkän ajan tasa-arvopoliittiset tavoitteet, jotka toteutuessaan veisivät Suomea tasa-arvoisemmaksi yhteiskunnaksi? Huomioikaa, että kysymys on tavoitteista, ei välineistä tai toimenpiteistä. Tarkasteltava aika on nykyhetkestä vuoteen 2030. Mainitkaaenintään viisi konkreettista, selkeää ja seurattavissa olevaa tavoitetta.

- Tasa-arvon turvaaminen pohjoismaisen hyvinvointivaltion ajattelun pohjalta (ml. naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisy)
- Työelämän tasa-arvo
- Eriarvioisuuden kaventaminen
- Opetus- ja ohjaushenkilöstön ammatillinen ja pedagoginen osaaminen
- Moniperustaisen syrjinnän vähentäminen

3. Mitkä mielestänne pitäisi olla Suomen tasa-arvopoliittiset tavoitteet koskien Euroopan unionia ja kansainvälistä toimintaympäristöä? Täsmentäkää ja perustelkaa, mikäli mahdollista.

Kuntaliitto pitää tärkeänä, että sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyn toimenpiteet nostetaan Euroopan unionin ja kansainvälisen toimintaympäris-tössä toimittaessa keskeisiksi ratkaistaviksi kysymyksiksi. Sukupuoleen perustuva väkivalta on lisääntynyt entisestään COVID-19 -pandemian aikana ja tilanteella on jopa sukupolvien yli vaikuttavia seurauksia. Paikallistasolle olisi kaikkialla turvattava riittävästi voimavaroja väkivallan ehkäisyn toimenpiteisiin, kuten moniammatilliseen työhön sekä palveluissa toimivan henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan käyttöönottoa tulee edistää. Kunnat ja maakunnat ovat ihmisiä lähimpänä olevat hallinnon tasot. Niillä on parhaat edellytykset estää eriarvoisuuden jatkuminen ja edistää tasa-arvoista yhteis-kuntaa. Peruskirja on hyvä työväline vahvistaa tasa-arvoa paikallistasolla myös kansainvälisesti.

Lisäksi erityisesti kehitysyhteistyössä tulee ottaa huomioon, että tasa-arvon edistäminen paikallistasolla edistää demokraattista kehitystä ja tuottaa sosi-aalisesti kestäviä tuloksia.

Sukupuolten oikeudellinen asema

4. Lainsäädäntö on yksi merkittävä sukupuolten tasa-arvopolitiikan väline. Miten lainsäädäntöä tai yksilön oikeussuojaa pitäisi mielestänne kehittää sukupuolten tasa-arvon lisäämiseksi? Huomatkaa, että kysymys ei koske ainoastaan tasa-arvolakia.

Lainsäädännössä tulee jatkossa huomioida tasa-arvo poikkileikkaavasti siten, että lainsäädännön valmistelussa otetaan laajasti huomioon tasa-arvoon liittyvät näkökulmat. Kuntien jo laajalti hyödyntämää sukupuolivaikutusten arviointia tulee edistää myös niin alueellisella kuin kansallisella tasolla tehtävän päätösvalmistelun tukena. On myös varmistettava, että paikallistasolla on riittävästi voimavaroja turvata riittävä osaaminen tasa-arvolainsäädäntöön liittyen. Tämä tulee huomioida myös tulevien kuntavaalien yhteydessä.

Kunnille ei tule lisätä velvoitteita tasa-arvoon liittyen lainsäädännöllä, vaan varmistettava riittävät resurssit olemassa olevan lainsäädännön toteuttamiseen.

5. Moniperusteisella syrjinnällä tarkoitetaan syrjinnän kohteeksi joutumista sukupuolen ja jonkin muun ominaisuuden perusteella. Se voi olla myös rakenteellista. Mitkä moniperusteisen syrjinnän kysymykset mielestänne pitäisi ehdottomasti käsitellä selonteossa?

Selonteossa on tunnistettava moniperusteisen syrjinnän määrällinen kasvu. Erityisesti maahanmuuttajiin, sukupuolivähemmistöihin, vammaisiin sekä kieli-vähemmistöihin (ruotsi, saami, romani) kohdistuva moniperusteinen syrjintä on hyvä huomioida.

Selonteossa on hyvä tuoda monipuolisesti esiin moniperusteisen syrjinnän ilmeneminen ja asettaa tavoitteita sen vähentämiseksi. Moniperusteiseen syrjintään puuttuminen vaatii myös tietopohjan vahvistamista kuntien tasa-arvosuunnittelun tueksi.

Muut huomiot

6. Muuta mahdollisesti huomioitavaa selonteon valmistelussa?

Kuntaliitto katsoo, että laadittaessa kokonaiskuvaa tasa-arvon tilanteesta Suomessa olisi kokonaisuutta käsiteltävä mahdollisimman monipuolisesti ja samalla arvioitava vaikutuksia kuntiin kohdistuvien vaatimusten ja palvelutarpeiden kannalta sekä eri väestöryhmien näkökulmasta pohjoismaisen hyvinvointivaltion vahvuuksien turvaamiseksi.

Salenius Maria
Suomen Kuntaliitto ry - Hyvinvointi ja sivistys-yksikkö